

Politechnika Lubelska
Wydział Elektrotechniki i Informatyki
Katedra Urządzeń Elektrycznych i TWN
20-618 Lublin, ul. Nadbystrzycka 38A
www.kueitwn.pollub.pl

LABORATORIUM TECHNIKI WYSOKICH NAPIĘĆ

Instrukcja do ćwiczenia **nr 8**

Wytrzymałość dielektryczna powietrza
w zależności od ciśnienia

1. Cel ćwiczenia

Zaobserwowanie mechanizmów wyładowania w układach elektrod o polu silnie niejednorodnym przy różnych wartościach ciśnienia oraz wyznaczenie zależności napięcia przeskoku w powietrzu od ciśnienia w dwóch układach elektrod: ostrze-ostrze i ostrze-płyta.

2. Sposób przeprowadzenia pomiarów

2.1 Warunki atmosferyczne

- temperatura otoczenia $t = \dots\dots\dots$ °C, $t = \dots\dots\dots$ K,
- ciśnienie atmosferyczne $b = \dots\dots\dots$ hPa,
- wilgotność względna powietrza $\varphi = \dots\dots\dots$ %.

2.2 Pomiar wytrzymałości dielektrycznej powietrza w zależności od ciśnienia

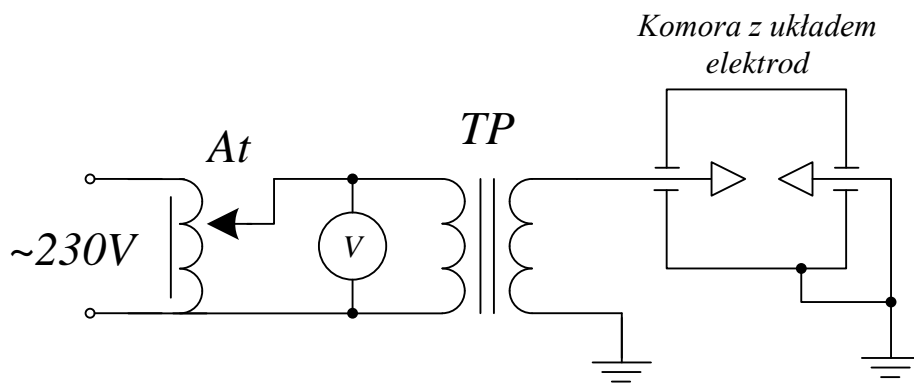
Po połączeniu układu pomiarowego zgodnie z rysunkami 1 i 2 należy umieścić w komorze ciśnieniowej odpowiedni układ elektrod, a następnie zamknąć drzwiczki komory i zawory powietrzny Z_p oraz odpompowujący Z_o (rys. 2), oznaczone na panelu sterowania odpowiednio „AIR” i „PUMP” (rys. 3). Aby zmniejszyć ciśnienie w komorze załączamy silnik M pompy P włącznikiem W (rys. 2), a następnie otwieramy zawór odpompowujący Z_o przy zamkniętym zaworze Z_p . Gdy ciśnienie w komorze osiągnie odpowiednią wartość przy której dokonywany będzie pomiar napięcia przeskoku, należy zamknąć zawór Z_o i wyłączyć silnik.

Dokonyjemy pomiarów napięcia przeskoku dla każdego układu elektrod przy 10 wartościach ciśnienia w komorze (wartości podane w tabelach 1 i 2). Dla każdej wartości ciśnienia wykonujemy po 3 pomiary. Wyniki notujemy w odpowiednich tabelach. Napięcie należy zwiększać ze stałą prędkością 1-2 kV/s. Po skończonych pomiarach należy zwiększyć ciśnienie do wartości atmosferycznej w komorze. W tym celu należy powoli otworzyć zawór powietrzny Z_p i poczekać, aż wewnątrz komory wypełni się powietrzem, a wskazówka miernika ciśnienia zatrzyma się na wartości 0.

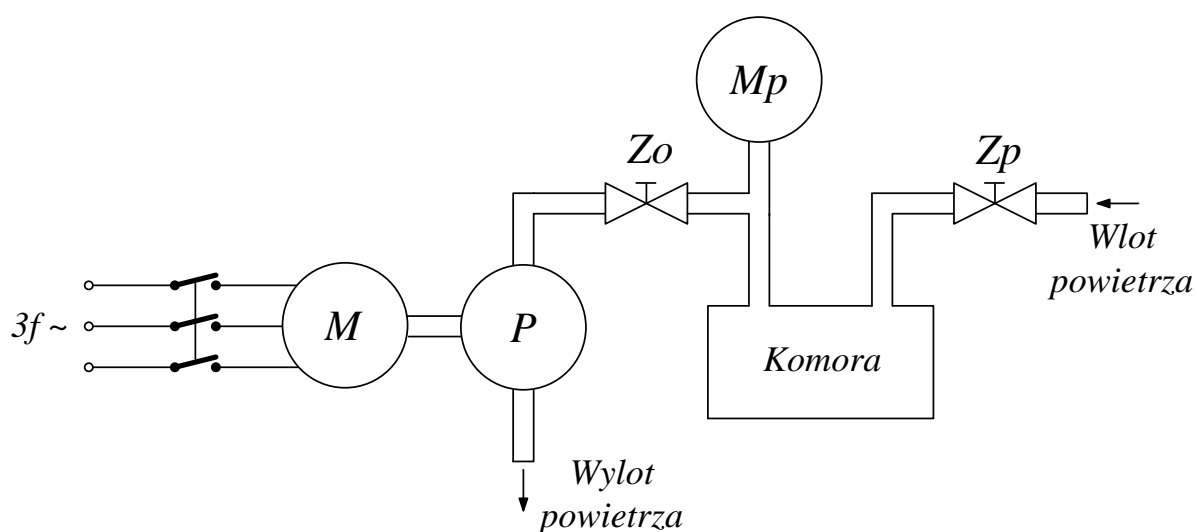
Podczas pomiarów napięcia przeskoku należy zaobserwować mechanizm wyładowania między elektrodami (Townsenda lub kanałowy) i szacunkowo określić zakres ciśnienia, dla określonej odległości między elektrodami oraz wpływ ciśnienia na charakter (rodzaj) wyładowania.

Uwaga!!!

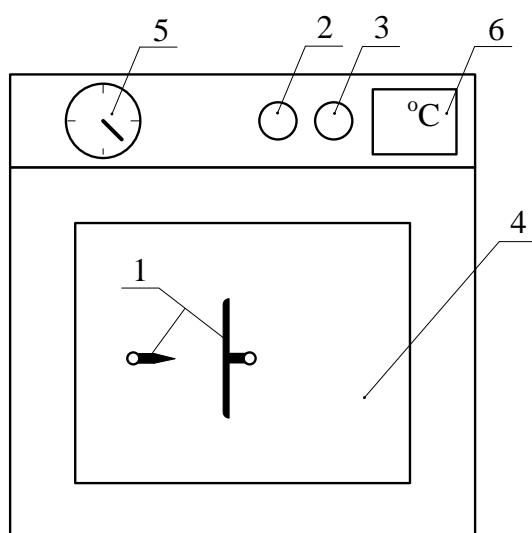
Zabronione jest otwieranie drzwiczek komory przy ciśnieniu innym niż atmosferyczne panującym w jej wnętrzu, gdyż grozi to uszkodzeniem stanowiska laboratoryjnego.

Rys. 1. Schemat elektryczny układu pomiarowego

Rys. 2. Schemat układu zasilania pompy próżniowej i sposób jej połączenia z komrą

Rys. 3. Widok przedniej ściany komory ciśnieniowej: 1 – układ elektrod, 2 – zawór odpompowujący Z_o (PUMP), 3 – zawór powietrzny Z_p (AIR), 4 – okno wizerne, 5 – miernik ciśnienia M_p , 6 – termometr mierzący temperaturę nagrzewającego się powietrza w komorze

2.3 Wyniki pomiarów

Tabela 1. Pomiar wytrzymałości powietrza w zależności od ciśnienia dla układu ostrze-ostrze

L.p.		g	P_{Mn}	p	U_p	$U_{p\acute{s}r}$	U_p
		-	kG/cm ²	hPa	V	V	kV
1	1	60000 V / 380 V	0,9				
	2						
	3						
2	1		0,8				
	2						
	3						
3	1		0,7				
	2						
	3						
4	1		0,6				
	2						
	3						
5	1	0,5					
	2						
	3						
6	1	0,4					
	2						
	3						
7	1	0,3					
	2						
	3						
8	1	0,2					
	2						
	3						
9	1	0,1					
	2						
	3						
10	1	0					
	2						
	3						

Tabela 2. Pomiar wytrzymałości powietrza w zależności od ciśnienia dla układu ostrze-płyta

L.p.		$\mathcal{G}$	p_{Mn}	p	U_p	U_{psr}	U_p
		-	kG/cm ²	hPa	V	V	kV
1	1	60000 V / 380 V	0,9				
	2						
	3						
2	1		0,8				
	2						
	3						
3	1		0,7				
	2						
	3						
4	1		0,6				
	2						
	3						
5	1		0,5				
	2						
	3						
6	1		0,4				
	2						
	3						
7	1		0,3				
	2						
	3						
8	1		0,2				
	2						
	3						
9	1		0,1				
	2						
	3						
10	1		0				
	2						
	3						

2.4 Oznaczenia

$\mathcal{G}$ – przekładnia transformatora;

p_{Mn} – ciśnienie wskazane przez manometr;

p – ciśnienie, hPa;

U_p – napięcie przeskoku, V;

U_p – średnia wartość napięcie przeskoku, V;

U_{psr} – wartość napięcie przeskoku wyrażona w kilowoltach, kV;

3. Opracowanie wyników pomiarów

Wyznaczenie wartości napięcia przebicia

Określić wartość ciśnienia w hPa korzystając ze wzoru:

$$p = p_{Mn} - p_{atm}, \quad (1)$$

Wyznaczyć napięcie po stronie WN transformatora korzystając z następującego wzoru:

$$U_p = \sqrt{2} \cdot U_{psr} \cdot \mathcal{G}, \quad (2)$$

gdzie:

$$U_{psr} = \frac{U_{p1} + U_{p2} + U_{p2}}{3}. \quad (3)$$

4. Opracowanie sprawozdanie

Sprawozdanie powinno zawierać:

- dane określające warunki atmosferyczne;
- schematy układów pomiarowych;
- tabele wyników przeprowadzonych pomiarów;
- przykładowe obliczenia;
- wykres zależności $U_p=f(p)$ dla układów ostrze-ostrze i ostrze-płyta na jednym rysunku;
- uwagi i wnioski odnośnie warunków i sposobu przeprowadzania badań oraz dyskusję nad otrzymanymi wynikami.

5. Literatura

1. L. Kacejko, Cz. Karwat, H. Wójcik: Laboratorium techniki wysokich napięć, WPL Lublin
2. S. Szpor: Technika wysokich napięć, WNT Warszawa
3. S. Szpor: Ochrona odgromowa, WNT Warszawa
4. Z. Flisowski: Technika wysokich napięć, WNT Warszawa
5. Z. Gacek: Technika wysokich napięć, WPS Gliwice
6. Z. Gacek: Wykonawcza technika izolacyjna, WPS Gliwice